

ESTUDI DE LA REALITAT DEL SENSELLARISME A CATALUNYA: INTERVENCIONS PROFESSIONALS DES DEL MODEL “EN ESCALA” I EL HOUSING FIRST

TREBALL DE FI DE GRAU

Carla Galiano Castillo
Andrea Ramos Fuentes

Grau en Treball Social
Tutor: Xavier Pelegrí

Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social

Universitat de Lleida

15 de juny de 2020

AGRAÏMENTS

Volem donar les gràcies als professionals que ens han brindat el seu temps tot i la situació en la qual ens hem trobat. Sense la seva col·laboració no haguera estat possible l'elaboració d'aquesta investigació.

En especial, volem donar les gràcies, al nostre tutor, Xavier Pelegrí, el qual sempre ha disposat de temps per guiar-nos en el nostre treball i ens ha proporcionat suport davant les dificultats amb les quals ens hem anat trobant.

Per últim, volem agrair a les nostres famílies i amistats que ens han donat suport i ànims en els moments més difícils.

Moltes gràcies a tots!

Resum:

Tradicionalment la intervenció del sensellarisme s'ha fet a través del model "en escala", però aquest només funciona amb un perfil determinat del col·lectiu de persones sense llar. Des dels anys noranta als Estats Units s'ha anat desenvolupant un nou model conegut com a Housing First, el qual ha demostrat ser més eficaç pel que fa a la intervenció de persones sense llar cronificades. En aquesta investigació, principalment, es pretén analitzar el tipus d'intervenció que realitzen els professionals amb persones sense llar i com aquestes s'han vist modificades arran de la crisi sanitària de la COVID-19. En segon lloc es comparen les principals característiques dels diferents models, pel que fa a l'obtenció d'habitatge estable. Finalment, es contrasten les dades bibliogràfiques amb els discursos obtinguts de les entrevistes realitzades als professionals de l'àmbit.

Paraules clau: sensellarisme, model Housing First, model "en escala", habitatge estable, intervenció professional, COVID-19.

Abstract:

Traditionally the intervention of homelessness has been dealt through the Continuum Care model, but this only works with a specific profile of the collective of homeless people. Since the 1990s, the United States has been developing a new model known as Housing First, which has proven to be more effective in dealing with chronic homelessness. This research mainly aims to analyze the type of intervention carried out by professionals in relation to homeless people and how these have been modified in the wake of the COVID-19 health crisis. Secondly, the main characteristics of the different models are compared in terms of obtaining stable housing. Finally, the bibliographical data is contrasted with the discourses obtained from interviews with professionals in the field.

Key words: homelessness, Housing First model, Continuum Care model, stable housing, professional intervention, COVID-19.

ÍNDIX

1. Introducció.....	6
2. Justificació	7
3. Objectius i estructuració de la recerca	8
3.1 Objectius.....	8
3.2 Hipòtesis	8
3.3 Estructuració del model d'anàlisi	9
4. Metodologia de la investigació.....	9
4.1 Tipus d'investigació	9
4.2 Instruments emprats en la recollida de dades	10
4.3 Disseny de la mostra	11
5. Marc teòric	12
5.1. SENSELLARISME.....	12
5.1.1 Introducció: concepte i definició	12
5.1.2 El sensellarisme a Espanya i Catalunya	13
5.1.3 Dret a un habitatge digne	16
5.1.4 Classificació ETHOS.....	17
5.1.5 Intervenció: El model en escala	18
5.2. MODEL HOUSING FIRST	20
5.2.1 Introducció.....	20
5.2.2 Origen/història	21
5.2.3 Principis i característiques	22
5.2.4 Avantatges/ fortaleces.....	23
5.2.5 Inconvenients/ debilitats	25
5.2.6 El projecte Housing First Europe.....	26
5.2.7 El projecte Housing First comparativa: Europa, Estats Units i Canadà.....	27

6. Anàlisi i interpretació de la informació recollida	28
6.1. Intervenció amb persones sense llar	28
<i>L'augment del sensellarisme i les seves causes</i>	28
<i>Valoració dels recursos disponibles</i>	30
<i>El model "en escala" en la intervenció amb persones sense llar</i>	31
6.2. Cap a un nou camí: el model Housing First	33
<i>Com sorgeix el projecte Housing First</i>	33
<i>Intervenció professional en el model Housing First</i>	35
<i>Efectes del projecte Housing en la població participant</i>	37
6.3. L'adaptació a una nova realitat: la COVID-19 en la intervenció amb persones sense llar	39
7. Discussió	41
7.1. Intervenció amb persones sense llar	41
<i>L'augment del sensellarisme i les seves causes</i>	41
<i>Valoració dels recursos disponibles</i>	42
<i>El model "en escala" en la intervenció amb persones sense llar</i>	42
7.2. Cap a un nou camí: el model Housing First	44
<i>Com sorgeix el projecte Housing First</i>	44
<i>Intervenció professional en el model Housing First</i>	45
<i>Efectes del projecte Housing en la població participant</i>	45
7.3. L'adaptació a una nova realitat: la COVID-19 en la intervenció amb persones sense llar	46
8. Conclusions i consideracions finals	48
9. Referències bibliogràfiques	52
10. Annexos:	56
ANNEX 1. TAULA CLASSIFICACIÓ ETHOS	56
ANNEX 2: GUIÓ ENTREVISTA	58

1. Introducció

Segons FEANTSA (2013), una persona sense llar és aquella que "no pot accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal, permanent i que proporcioni un marc estable de convivència, ja sigui per raons econòmiques i altres barreres socials, o bé perquè presenten dificultats personals per a portar una vida autònoma".

Catalunya compta amb una xarxa d'entitats i organitzacions público-privades que dirigeixen la seva atenció al fenomen del sensellarisme. Des dels anys 80 s'ha aplicat el denominat "model d'escala o de transició", és a dir, aquell model on la persona després d'un període d'intervenció social, passa per diversos recursos d'inclusió social fins a aconseguir al final l'accés a un habitatge. Els Ajuntaments de les diferents capitals de província han anat implementant programes municipals i actuacions que s'han anat ampliant i renovant en funció de les necessitats i de nous plantejaments sobre la temàtica. Des de l'any 2015, l'Ajuntament de Barcelona va ser el pioner en iniciar la implementació del model Housing First com a proposta d'intervenció centrada en primer la llar, posteriorment a Lleida també es va anar integrant aquest mètode. Així doncs, en aquests moments ens trobem en un nou camí en relació amb els models d'intervenció implementats amb persones sense llar.

El psiquiatra Sam Tsemberis va fundar Pathways to Housing l'any 1992, l'organització que va desenvolupar el model Housing First orientat a persones sense llar amb malalties mentals i/o toxicomanies. Es tracta d'un model que ofereix primer l'habitatge, combinat amb suports en els àmbits de la salut mental i física, drogoaddicció, educació i ocupació, sempre sota el principi de voluntarietat de l'usuari. L'habitatge es proporciona en apartaments dispersos en una comunitat amb la finalitat de fomentar el sentit de llar i la reintegració dels usuaris de Pathways to Housing (Mercedes, 2014).

Així doncs, per aconseguir arribar a la finalitat de la recerca es pretén portar a fi en primer lloc una aproximació teòrica en relació amb el concepte del sensellarisme i el model Housing First. Per tant, com es tracta d'una trajectòria relativament recent, els resultats de la nostra investigació seran extrets de les entrevistes a professionals que treballen amb el col·lectiu del sensellarisme en diferents parts del territori de Catalunya.

2. Justificació

La investigació sorgeix arran de la necessitat d'Arrels Fundació d'estudiar l'impacte al llarg del temps del sensellarisme i el Housing First, des d'una perspectiva de caràcter més sociològic. El model proposa transformacions amb relació als anteriors models d'intervenció, el qual se centra en el dret a l'habitatge i l'accés a un habitatge permanent.

En un principi, la metodologia que vam utilitzar era d'Aprenentatge-Servei (ApS). L'aprenentatge-servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat, els participants s'impliquen en les necessitats de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo (Batlle, 2011).

A falta d'un mes per a entregar el nostre Treball de Fi de Grau, per problemes estructurals entre Arrels Fundació i Sant Joan de Déu, vam haver de canviar la metodologia i el disseny del treball, abandonant la metodologia ApS.

A nivell personal, el nostre interès sobre la temàtica, ve donat a partir de la realització de les pràctiques de 3r a l'Àrea d'Inclusió Social de l'Ajuntament de Lleida, un servei que ofereix recursos de subsistència a les persones sense llar i promou processos d'inclusió social, a través de l'atenció personal i el treball en xarxa amb altres entitats de la ciutat. El fet de poder parlar sobre les pràctiques ens va fer arribar a la conclusió de què moltes de les polítiques que s'han anat fent amb les persones sense llar en els últims anys s'han basat en l'assistencialisme. El fet de saber de l'existència del model Housing First, on les persones no només són subjectes passius del servei i de les prestacions que ells reben, sinó que es busca que siguin recíprocs, participin socialment i facin la seva aportació, això és el que realment ens ha acabat motivant per investigar sobre aquesta temàtica.

Com a futures treballadores socials tenim la necessitat de vetllar pel benestar d'aquest col·lectiu i assegurar la qualitat en l'atenció que oferim com a professionals. Per tant, s'ha de tenir en compte, que el significat del concepte d'habitatge en l'individu és molt més ampli que tindre la noció de què només és un bé necessari. Així doncs, en la nostra intervenció quotidiana s'ha de donar importància al gran valor que representa l'habitatge, i com la seva tinença o pèrdua rebota en altres àrees del desenvolupament de l'ésser humà.

3. Objectius i estructuració de la recerca

Els objectius sobre els quals parteix la investigació i que han marcat les directives a seguir en la recerca d'informació i posterior treball de camp, són els següents:

3.1 Objectius

1. Conèixer les diferents iniciatives d'intervenció social, per pal·liar la pèrdua de l'habitatge des del Treball Social.
2. Saber com ha sorgit el programa Housing First en el context específic de Catalunya (Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona).
3. Conèixer les perspectives dels professionals en relació amb el model Housing First.
  - 3.1. Comparar les seves principals característiques amb les del model d'escala en la intervenció social amb persones sense llar.
4. Valorar les intervencions dels professionals amb el col·lectiu de persones sense llar durant la crisi sanitària de la COVID-19.
5. Contrastar les dades bibliogràfiques amb els discursos dels professionals de l'àmbit.

3.2 Hipòtesis

1. L'habitatge, és un mitjà imprescindible per a desenvolupar el projecte de vida de cada persona, la seva pèrdua implica molt més que un fet material.
2. Les mesures institucionals actuals per afrontar la pèrdua de l'habitatge són insuficients.
3. Els professionals que treballen amb el model Housing First disposen d'eines per donar una resposta adequada.
4. Les polítiques en matèria d'habitatge a Catalunya ajuden a fer que el model Housing First tingui èxit en la seva implementació.

3.3 Estructuració del model d'anàlisi

L'anàlisi d'aquesta investigació consta d'un únic i gran bloc: els professionals que treballen amb la problemàtica del sensellarisme.

Per l'estructuració del model d'anàlisi es té en compte l'experiència, el lloc actual de treball i el paper que desenvolupen. Per tant, en la recollida de dades i l'anàlisi posterior valorarem els ítems següents:

- Intervenció amb persones sense llar. En aquest apartat valorarem el tipus d'intervenció que realitzen els professionals amb relació a les persones sense llar, i també, el coneixement i percepció que aquests tenen sobre els recursos disponibles per al col·lectiu.
- Cap a un nou camí: el model Housing First. Aquest inclou el coneixement i percepció dels professionals sobre el model en concret. I la reflexió i comparació entre el model tradicional o d'escala i el nou model Housing First.
- L'adaptació a una nova realitat: la COVID-19, on es valoren les intervencions realitzades durant la crisi sanitària de la COVID-19 amb el col·lectiu de persones sense llar.

4. Metodologia de la investigació

4.1 Tipus d'investigació

La màxima d'aquesta investigació és realitzar una profundització teòrica i d'experiències professionals, que té com a objectiu analitzar els recursos existents per al col·lectiu de persones sense llar i en concret del model Housing First. Per aconseguir-ho farem una exploració a través de la visió de treballadors socials i altres professionals que treballen en l'àmbit del sensellarisme, per així poder tenir un major coneixement d'aquesta problemàtica. També hem volgut valorar l'existència de contrarietat dintre del marc legal pel que fa a l'habitatge i quina ha sigut la gestió en la intervenció professional realitzada arran de la crisi sanitària de la COVID-19.

A causa de la limitació de la temporalitat no es pot arribar a tants professionals com perquè un estudi quantitatiu tingui validesa. Així doncs, partint de la base que el nostre univers serà significatiu, per poder extreure resultats farem ús d'entrevistes, amb la finalitat d'obtenir informació més detallada.

Per tant, el projecte esdevindrà de metodologia qualitativa. En la recerca qualitativa es fan registres narratius dels fenòmens que són estudiats mitjançant tècniques com l'observació participant i les entrevistes no estructurades. El fonamental d'aquesta metodologia és que estudia els contextos estructurals i situacionals. La finalitat de la recerca qualitativa és identificar la naturalesa profunda de les realitats, el seu sistema de relacions i la dinàmica de la seva estructura (Fernández i Díaz, 2002).

4.2 Instruments emprats en la recollida de dades

La primera tècnica que s'implementarà en l'estudi és la recerca bibliogràfica, la qual a través de la recopilació i la lectura de material científic, com ara fonts bibliogràfiques, articles, documents, revistes i monogràfics, ens permet augmentar el nostre coneixement i saber com es troba l'estat de la qüestió. Això ens servirà per a un cop estiguin realitzades les entrevistes poder contextualitzar la informació analitzada.

Per aconseguir una major aproximació a la investigació, l'enfocament metodològic escollit ha sigut el qualitatiu, ja que l'objectiu principal és conèixer a partir de les diferents respostes dels professionals entrevistats les seves opinions i experiències al respecte.

Així doncs, la principal tècnica que utilitzarem en la nostra investigació serà l'entrevista semiestructurada. Aquesta presenta un major grau de flexibilitat que les estructurades, pel fet que parteixen de preguntes planejades, que poden ajustar-se als entrevistats. El seu avantatge és la possibilitat d'adaptar-se als subjectes amb enormes possibilitats per a motivar a l'interlocutor, aclarir termes, identificar ambigüitats i reduir formalismes (Díaz, Torruco, Martínez i Varela, 2013).

4.3 Disseny de la mostra

Per a poder duu a terme la nostra investigació, s'han realitzat 6 entrevistes a professionals de l'àmbit social que treballen amb el col·lectiu de persones sense llar:

- Treballadora Social de la Fundació Mambre de Barcelona.
- Educadora Social d'Arrels Sant Ignasi de Lleida.
- Treballadora Social de l'Ajuntament de Lleida. Anteriorment ha treballat en l'Àrea d'Inclusió Social.
- Educador Social de la Fundació SER.GI de Girona.
- Tècnica municipal del Departament d'Atenció a Persones sense Llar i en Risc d'Exclusió Residencial de l'Ajuntament de Barcelona.
- Professora de Dret Civil de la Càtedra UNESCO d'Habitatge de la Universitat Rovira i Virgili (Tarragona).

Per a la nostra investigació és molt important contrastar les diferents opinions recollides per tal d'enriquir-nos de l'actual i real situació en la qual es troba la nostra societat pel que fa a la pèrdua de l'habitatge i les conseqüències que se'n deriven.

Les entrevistes s'han realitzat durant els mesos de maig i juny de 2020 i en tots els casos es realitzen mitjançant l'eina de videoconferències Zoom, donada la situació d'excepcionalitat derivada de la COVID-19.

L'entrevista s'ha estructurat en la formulació de preguntes partint de les categories dels diferents objectius i sense oblidar les preguntes d'inici per presentar a l'entrevistat i situar-lo dins del context professional.

Estructura de l'entrevista:

- Explicació de la gestió i utilització de la informació obtinguda en l'entrevista, i autorització per a poder enregistrar-la.
- Dades de control: dades personals i dades professionals.

- Preguntes enfocades a l'objectiu 1 sobre la intervenció amb persones sense llar.
- Preguntes centrades en l'objectiu 2 sobre com sorgeix el programa Housing First als diferents territoris de Catalunya (Barcelona, Lleida, Tarragona i Girona).
- Preguntes enfocades a l'objectiu 3 en relació amb el model Housing First.
- Preguntes dirigides a l'objectiu 4 sobre la valoració de la intervenció professional dins de la crisi sanitària de la COVID-19.
- Tancament i agraïments.

5. Marc teòric

5.1. SENSELLARISME

5.1.1 Introducció: concepte i definició

No és fàcil trobar els termes correctes per a definir aquest fenomen que evoluciona constantment i al qual governs i associacions intenten trobar solució sense obtenir resultats que siguin acceptats per tothom (Homeless Entrepreneur, 2018).

Segons Homeless Entrepreneur (2018), això es deu al fet que no hi ha un concepte estàndard de persona sense llar. No obstant això, a Europa s'ha acceptat, encara que no de manera oficial, utilitzar la categorització denominada ETHOS (European Typology on Homelessness and Housing Exclusion), proposada per la Federació Europea d'Associacions Nacionals que treballen amb Persones Sense Llar (FEANTSA en les seves sigles en anglès).

Segons Cabrera (2008), el sensellarisme en la seva forma més greu seria el dels qui viuen literalment a la intempèrie, sense sostre, i per tant manquen d'un lloc físic on residir, no disposen d'un espai per a la privacitat i les relacions socials, ni compten amb cap títol legal que els permeti reclamar l'ús i gaudir d'un espai per a si mateixos; a aquesta situació extrema li seguiria en ordre de gravetat el cas dels qui es troben temporalment allotjats en albergs amb un període d'estada determinat per endavant, de manera puntual o permanent; finalment, altres modalitats més "suaus" del problema, serien el cas dels qui participen de programes d'allotjament alternatiu amb estades de durada indeterminada, els qui estan

allotjats temporalment per amics o familiars, els qui viuen en barraques, en edificis ocupats, en condicions d'amuntegament extrem, etc.

Segons FEANTSA, una persona sense llar és aquella que "no pot accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal, permanent i que proporcioni un marc estable de convivència, ja sigui per raons econòmiques i altres barreres socials, o bé perquè presenten dificultats personals per a portar una vida autònoma" (Homeless Entrepreneur, 2018).

5.1.2 El sensellarisme a Espanya i Catalunya

Segons Arends (2012), cap a mitjans del segle XIX, producte de les immigracions d'altres sectors d'Espanya, Catalunya es converteix en la ciutat més poblada de l'Estat espanyol, i d'això se'n deriven els consegüents problemes urbans, d'infraestructura, serveis i habitatge. És llavors quan a la segona dècada del segle XX es comencen a desenvolupar construccions d'habitatges lluny del centre de la ciutat, a prop de les zones industrials, les anomenades "cases barates", en un intent de contrarestar les barraques. Aquests assentaments situats als afores de Barcelona, evidenciaven un nul interès per la integració dels mateixos a la trama urbanística, portant com a conseqüència la segregació espacial urbana, delimitant zones per renda i classe, naixent per primera vegada la classe proletària en contraposició amb la classe burgesa.

Amb l'arribada de la República l'any 1932 i la recuperació a Catalunya de la Generalitat, s'inicia un nou marc d'interès per a la construcció de l'habitatge social, com a exemple es pot esmentar la construcció de la "Casa Bloc", una de les experiències pilot més conegudes d'habitatge social de l'època (Arends, 2012).

Posteriorment, arran de l'aïllament econòmic i polític d'Espanya en el marc internacional, l'habitatge social Català retrocedeix a la visió dels anys vint, amb polígons d'habitatge mancats d'equipament i serveis, entre d'altres. I no és fins als anys setanta en què l'habitatge social es comença a replantejar, apareixent els grans polígons, amb la seva implantació als voltants de Barcelona. Alhora, es plantegen diverses actuacions de rehabilitació de zones degradades o

per a donar resposta a les famílies afectades pels plans de reforma interior de la ciutat (Arends, 2012).

Segons Arends (2012), Catalunya com a Comunitat Autònoma, té la potestat de plantejar els seus propis Plans d'actuació en matèria d'habitatge, emmarcats en les directrius de l'Estat Espanyol. És llavors cap als anys vuitanta quan en la comunitat Catalana s'adopta la mateixa visió que l'Estat, referent a l'habitatge protegit com la principal eina per a fer front a aquest problema social.

Catalunya s'ha compromès a contrarestar el problema d'habitatge, reflectint-se un conjunt de lleis, plans i decrets, millorant les condicions per a l'actuació en matèria d'habitatge social, i demostrant un interès per innovar, actualitzar i donar resposta a les diferents vessants que es poden desprendre d'aquesta problemàtica (Arends, 2012).

Segons Trilla (2014), el sistema d'habitatge a Espanya presenta dificultats greus per a assegurar el dret a l'habitatge digne i assequible per al conjunt de la població. En les circumstàncies actuals, aquest dèficit s'està traduint en un augment molt significatiu del nombre de persones en risc de pobresa i d'exclusió social.

El dret a l'habitatge està sent objecte d'anàlisi i aprofundiment d'una manera especialment insistent des de l'entrada en la forta onada expansiva de demanda d'habitatge que va configurar la bombolla financera i immobiliària del període 1997-2007, i en la fase recessiva, de crisi, iniciada en el 2008. No és que el dret a l'habitatge no estigués reconegut en el nostre ordenament jurídic, ja que tant la Constitució Espanyola com l'Estatut de Catalunya l'havien inclòs entre els drets socials, des de finals dels anys setanta. Però més enllà d'aquest reconeixement formal, no s'havia plantejat un debat social rigorós sobre l'abast del Dret, sobre l'exigència del Dret, sobre les responsabilitats públiques amb relació al Dret, i sobre els incompliments del Dret (Trilla, 2014).

La següent imatge ens resumeix les raons explicatives de les dificultats per satisfer el dret a l'habitatge a Catalunya, en fase de crisi i d'explosió de la bombolla immobiliària:

Font: Trilla, C. (2014). Desigualdad y vivienda. *ACE: Arquitectura, Ciudad y Entorno*, 9 (26), 95-126.

Segons Trilla (2014), enfront d'aquest ampli cúmul d'exigències formulades en els àmbits normatius i legals europeus i espanyols, ens trobem amb una realitat discordant i rebel, amb greus fissures en el compliment dels preceptes i generadora de greus situacions d'exclusió social derivades de les seves deficiències.

A Catalunya, en l'any 2013, hi havia unes 69.000 persones inscrites al Registre de sol·licitants d'habitatges de Protecció Oficial. És una dada aproximativa que ens pot orientar sobre quina podria ser la potencial demanda d'habitatges de lloguer del parc protegit/social (Bérmudez i Trilla, 2013).

No obstant això, no podem prendre aquesta dada com a referència, segurament hi ha moltes més famílies que necessiten ara i necessitaran en un futur immediat un habitatge de lloguer social i que no estan inscrites al Registre perquè no poden demostrar l'empadronament en un municipi de Catalunya, tot i estar-hi residint, perquè no compleixen el límit d'ingressos que estableix la normativa, o per altres causes d'exclusió. Constituïrien aquestes famílies una bossa de demanda oculta difícil de quantificar però no que no es pot menystenir en absolut (Bérmudez i Trilla, 2013).

Segons Cano i Etxezarreta (2014), l'impacte de la situació de crisi econòmica espanyola en el mercat immobiliari ha portat el creixement de les execucions hipotecàries per impagament, la major part de les quals acaben en desnonament. El risc de pobresa va íntimament associat

al risc de pèrdua de l'habitatge, tal com ens ho està demostrant cada dia la realitat dels casos de desnonaments i execucions hipotecàries (Bérmudez i Trilla, 2013).

Així doncs, a Catalunya la xifra de desnonaments anuals és al voltant dels 6.700, en els darrers deu anys. I el nombre d'execucions hipotecàries se situa entorn de les 18.000 anuals, en el mateix període (Bérmudez i Trilla, 2013).

5.1.3 Dret a un habitatge digne

L'article 47 de la Constitució Espanyola (1978) assenyalava que: Tots els espanyols tenen dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat. Els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per a fer efectiu aquest dret, regulant la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per a impedir l'especulació. La comunitat participará en les plusvàlues que generi l'acció urbanística dels ens públics.

Segons les Nacions Unides (2010), el dret a un habitatge digne abasta llibertats. Aquestes llibertats inclouen en particular:

- La protecció contra el desallotjament forçós i la destrucció i demolició arbitràries de la llar.
- El dret de ser lliure d'ingerències arbitràries en la llar, la privacitat i la família.
- El dret de triar la residència i determinar on viure i el dret a la llibertat de circulació.

El dret a un habitatge digne també conté altres drets (Nacions Unides, 2010):

- La seguretat de la tinença.
- La restitució de l'habitatge, la terra i el patrimoni.
- L'accés no discriminatori i en igualtat de condicions a un habitatge adequat.
- La participació en l'adopció de decisions vinculades amb l'habitatge en el pla nacional i en la comunitat.

Existeix una preocupant falta de consciència social entorn de l'habitatge com un dret humà, bàsic i inalienable, necessari per a dotar a la persona d'un espai d'autonomia i seguretat i desvinculat dels necessaris processos d'inserció i acompanyament que pugui precisar per a la seva inclusió social. Les polítiques que promouen l'accés universal a l'habitatge s'enfronten

als estereotips i prejudicis de la ciutadania en relació amb l'adjudicació de l'habitatge social aprofundint aquesta situació. Així mateix, la política d'habitatge duta a terme a Espanya ha exclòs a una part de la seva població, incomplint el deure de les Administracions Públiques de garantir l'accés universal a un habitatge digne i adequat, desenvolupant polítiques que garanteixin aquest accés de manera efectiva, especialment per a aquelles persones amb menys recursos econòmics (EAPN, 2013).

Així, l'accés a un habitatge digne és requisit indispensable i passa a considerar-se una necessitat bàsica de totes les persones, de vital importància per al desenvolupament de la seva vida personal, familiar i comunitària, i consegüentment, es reconeix com a dret social de la ciutadania en totes les constitucions europees i altres legislacions (Cano i Etxezarreta, 2014).

En conclusió, el dret a un habitatge adequat incumbeix a tots els Estats, ja que tots ells han ratificat almenys un tractat internacional relatiu a l'habitatge adequat i s'han compromès a protegir el dret a un habitatge adequat mitjançant declaracions i plans d'acció internacionals o documents emanats de conferències internacionals (Nacions Unides, 2010).

5.1.4 Classificació ETHOS

Segons Sales (2014), per facilitar l'anàlisi de l'exclusió residencial, es proposa una classificació de les situacions de privació d'habitatge que permet identificar diferents intensitats d'exclusió i trencar amb la distinció clàssica entre la societat majoritària que disposa d'un sostre i les persones que pernocten al carrer o a albergs per a persones sense llar. La tipologia de situacions, anomenada ETHOS (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion) planteja que l'accés a l'habitatge té tres dimensions: des del punt de vista físic consisteix a disposar d'un espai adequat que pertany exclusivament a una persona i a la seva família; des del punt de vista social: disposar d'un espai de privacitat per gaudir de les relacions socials; i des del punt de vista jurídic consisteix a disposar d'un títol de propietat o d'un contracte d'arrendament.

En funció de les condicions d'habitabilitat que té l'espai on viu una persona, la vida social i privada que permet i el règim legal d'utilització de l'allotjament es defineixen quatre situacions o categories (Sales, 2014):

- Sense sostre: quan la persona no disposa d'un espai físic per viure.
- Sense habitatge: quan la persona disposa d'un espai físic, encara que aquest no reuneixi les condicions necessàries de privacitat per considerar-lo un espai propi i que l'ocupant no en tingui la titularitat legal. Es considerarà una persona sense llar o sense habitatge aquella que pernocta en equipaments públics o d'entitats socials.
- Habitatge insegur: quan la persona disposa d'un espai físic on pot desenvolupar la seva vida privada però no té permís legal d'utilització de l'allotjament.
- Habitatge inadequat: quan la persona viu en un espai que no reuneix les condicions adequades per l'habitabilitat. Disposa per tant d'un espai físic on pot desenvolupar la seva vida privada, amb permís legal d'utilització o ostentant-ne la propietat, però amb les incomoditats derivades del deteriorament dels equipaments.

5.1.5 Intervenció: El model en escala

Segons Pleace, Owen, i Aldanas (2016), abans del Housing First, a Amèrica del Nord només s'oferia allotjament permanent amb suport a persones sense llar després que haguessin passat per una sèrie d'etapes que començaven pel tractament i l'abstinència. Cada etapa d'aquesta "escala" estava dissenyada per a preparar a les persones a viure de manera independent en la seva pròpia llar. Quan s'havien completat totes les etapes, qui prèviament havia estat una persona sense llar amb problemes de salut mental havia d'estar "preparada per a l'allotjament", ja que se li havia "format" per a viure de manera independent. A aquesta mena de serveis se'ls denomina habitualment "d'escala", "tractament lineal residencial" o "enfocament basat en el tractament".

Inicialment, aquests serveis "d'escala" i la cultura "d'aptitud per a l'allotjament" havien sorgit de la pràctica dels hospitals psiquiàtrics nord-americans, on les persones amb diagnòstic de malaltia mental severa eren considerades com a incapaces funcionals en totes les àrees de la seva vida i necessitaven atenció i supervisió les 24 hores del dia. Tot i això, l'enfocament

d'escala es va establir fermament a Amèrica del Nord com el model per a ajudar a les persones sense llar amb grans necessitats (Pleace, Owen, i Aldanas, 2016).

Segons Pleace, Owen, i Aldanas (2016), l'enfocament d'escala per a persones sense llar tenia tres objectius:

- Formar a les persones per a viure en les seves pròpies cases després d'haver estat en situació de carrer entrant i sortint regularment d'hospitals.
- Garantir que les persones rebessin tractament i medicació per qualsevol problema de salut mental actiu.
- Assegurar que les persones no desenvolupessin comportaments que poguessin posar en risc la seva salut, benestar i estabilitat en l'habitatge, especialment que no fessin ús de drogues i alcohol (abstinència).

A Europa els serveis per al sensellarisme també havien estat dissenyats d'acord amb un enfocament d'escala, que entenien l'habitatge com la finalitat, i no com el primer pas per a acabar amb el sensellarisme (Pleace, Owen, i Aldanas, 2016).

Segons Pleace, Owen, i Aldanas (2016), les recerques que es van fer sobre els serveis d'escala per a persones sense llar van mostrar l'existència de problemes similars als identificats en els serveis d'escala per a persones amb problemes de salut mental. En concret:

- Les persones sense llar es quedaven “embussades”, ja que no aconseguien completar les etapes que s'esperava que complissin abans de ser allotjades.
- Les persones sense llar que no podien avançar en les etapes o a les quals no els agradaven les regles estrictes dels serveis d'escala deixaven d'acudir a aquests serveis.
- Es plantejaven dubtes sobre l'ètica d'alguns dels serveis d'escala, especialment sobre la tendència a veure el sensellarisme com a resultat dels defectes de les pròpies persones, que acabava culpant a les persones sense llar de causar la seva pròpia situació de sensellarisme.
- Els serveis d'escala podien ser entorns durs per a les persones sense llar.

- Els costos dels serveis d'escala eren alts, mentre que la seva eficiència sovint era limitada.

5.2. MODEL HOUSING FIRST

5.2.1 Introducció

El Housing First és segurament la innovació més important dels últims 30 anys en el disseny de serveis per a persones sense llar. Desenvolupat pel Dr. Sam Tsemberis a Nova York, el model Housing First ha demostrat tenir èxit per erradicar el sensellarisme de les persones amb grans necessitats de suport als EUA, al Canadà i en diversos països europeus (Pleace, Owen i Aldanas, 2016).

Aquest model està dissenyat per a persones que necessiten nivells significatius d'ajuda per a poder sortir del sensellarisme. Entre els grups als quals els serveis del Housing First poden ajudar es troben persones sense llar amb malaltia mental severa o problemes de salut mental, amb consums de drogues i alcohol, i/o amb salut física delicada, malalties que limiten i discapacitats, que manquen de suports socials. S'utilitza l'accés directe habitatge com a punt de partida més que com a objectiu final (Pleace, Owen i Aldanas, 2016).

Alguns Estats europeus ja han incorporat la perspectiva del Housing First en les seves polítiques socials, passant dels albergs i els allotjaments provisionals, a afavorir l'accés a habitatges permanents, millorant alhora la capacitat de prevenció i prestació d'ajuda en funció de les necessitats de cada usuari. Ho han adaptat als seus contextos locals de diferents característiques, i molts han obtingut bons resultats. El Housing First podria ser una alternativa interessant enfront del model tradicional al nostre país; els reptes estan sobretot en un canvi de punt de vista del problema i que requereix suport per part dels poders públics (EAPN Madrid, 2013).

5.2.2 Origen/història

Quan es parla de Housing First, sempre se centren els orígens en l'organització Pathways to Housing, no obstant això cal fer referència a dos altres programes que tenen en comú el ràpid real·lotjament en persones que es troben sense llar.

El primer d'ells és el programa Houselink desenvolupat a Toronto en els anys setanta. En aquest període Canadà vivia un procés de desinstitucionalització a causa del tancament generalitzat de psiquiàtrics que deixava en situació vulnerable les persones que sortien d'aquests centres. Molts es veien forçats a viure als carrers en situacions precàries (Gaetz, Scott i Gulliver, 2013). Així neix el Houselink, que enfoca el treball de recuperació (recovery) de les persones que pateixen malalties mentals i/o addiccions a través de la provisió d'habitatges. En el programa es posa en relleu el dret a l'habitatge i la capacitat de poder decidir, sent responsables sobre si mateixos, alhora que es proporcionen serveis de suport sense ser prestats per un equip de Tractament Assertiu Comunitari (ACT) (Waegemakers-Schiff, 2014).

El segon, fa referència al programa dut a terme el 1988, a Los Angeles, anomenat Beyond Shelter, va ser el primer a utilitzar el terme Housing First per al seu programa dedicat a donar un habitatge el més ràpid possible a famílies sense llar, reduint l'ús dels refugis i habitatges de transició, així doncs, afavorint el real·lotjament en habitatges permanents (Waegemaker i Rook, 2012).

Ja als anys noranta als Estats Units, Sam Tsemberis, al capdavant de l'organització Pathways to Housing (PHF) l'any 1992 desenvolupa un programa orientat a persones sense llar amb malalties mentals i/o toxicomanies. Es tracta d'un model que ofereix primer un habitatge, combinat amb suports en els àmbits de la salut mental i física, drogoaddicció, educació i ocupació, sempre sota el principi de voluntarietat de l'usuari. El seu model ha estat reeixit per a persones que han viscut una situació de sensellarisme crònic. Des del seu establiment, Pathways ha allotjat a més de 600 persones només a Nova York, i el programa manté un 85% de taxa de retenció, incloent-hi les persones considerades "no preparades" per part d'altres programes. El seu model ha estat replicat en més de quaranta ciutats als Estats Units, així com en altres països. (Tsemberis, Gulcur i Nakae, 2004).

5.2.3 Principis i característiques

Pathways to Housing pretén posar fi al sensellarisme i donar suport a la recuperació per a les persones sense llar amb malalties mentals. Considera que l'habitatge és un dret humà bàsic i cerca canviar els serveis destinats a persones sense llar (Arrels Fundació, 2014):

- Oferint un habitatge individual, permanent, digne i adequat a les seves necessitats.
- Donant suport a la persona que ho necessita (en qüestions mèdiques, domèstiques, etc.) a través d'un equip horitzontal format per voluntaris, treballadors i educadors socials, personal sanitari, etc. i sobretot persones que també han viscut al carrer.
- Requerint tres condicions per a la persona: aportar el 30% dels seus ingressos en concepte de lloguer, mantenir bones relacions amb els veïns i acceptar que una vegada a la setmana la visiti qualsevol persona de l'equip de suport.

Segons Arrels Fundació (2014), els vuit principis bàsics del Housing First, desenvolupats per Pathways to Housing són:

1. L'habitatge és un dret humà.
2. Respecte per totes les persones usuàries.
3. Compromís de treballar amb la persona fins que ho necessiti.
4. Habitatge individual i independent.
5. Separació d'habitatge i tractament.
6. Dret a decidir de la persona.
7. Orientat cap a la recuperació de l'usuari.
8. Reducció de danys (per a minimitzar les conseqüències de la vida al carrer).

5.2.4 Avantatges/ fortaleeses

Segons EAPN Madrid (2013), el model Housing First compta amb les següents fortaleeses, oportunitats i avantatges per a la seva implementació:

- *Flexibilitat, adaptabilitat i experiència del model.* El model Housing First s'ha anat implementant amb molt bons resultats en diversos països amb característiques molt diferents i de maneres molt diferents, adaptant-se a les realitats i necessitats concretes de cada societat. Així, compten ja amb un ampli espectre de bones pràctiques que serveix d'orientació.
- *Avançar en la plena realització dels Drets Humans i en particular del dret a l'habitatge.* Sota la idea de "ningú sense llar" i tenint en compte els resultats obtinguts en altres països, l'enfocament del Housing First permet introduir noves estratègies que abordin les causes estructurals de l'exclusió social així com els seus efectes i contribuir a garantir el ple exercici del dret a l'habitatge i el compliment de les obligacions assumides en matèria dels Drets Humans.
- *Avantatges econòmics.* Les experiències analitzades en diferents països indiquen que el model Housing First pot ser més eficient en termes econòmics que el model d'escala i té, com tota intervenció social ben planificada i desenvolupada, altes taxes de retorn. Així mateix, permetria reduir la despesa i l'esforç invertit en albergs temporals i campanyes d'hivern.
- *Complementarietat.* No es tracta de contraposar el model Continuum of Care (o model en escala) enfront del model Housing First. Tots dos enfocaments poden coexistir, ja que es tracta de donar resposta amb solucions flexibles i adaptades a cada realitat.
- *Increment de la capacitat de resposta i de recursos.* La flexibilitat del model de Housing First permetria mantenir i fins i tot, incrementar, els recursos que s'han utilitzat de manera tradicional en relació amb els dispositius d'allotjament, professionals i entitats socials.
- *Implantació progressiva i gradual.* La implementació del model Housing First pot ser progressiva i gradual evitant elevades inversions i desinversions inicials i permetent l'adaptació progressiva a la realitat social de cada comunitat autònoma.

- *Existència de know-how i d'un elevat capital humà i social.* Hi ha moltes entitats socials amb sobrada capacitat per a gestionar i implementar el model Housing First i dur a terme el seguiment dels processos d'integració amb els usuaris. Igualment, compten amb professionals amb perfil adequat i l'experiència suficient per a implantar el model i realitzar l'acompanyament de les persones al llarg d'un procés d'inserció personalitzat.
- *Existència d'un elevat estoc d'habitatges buits.* La conjuntura de crisi està afectant especialment el mercat immobiliari, deixant una gegantesca de xarxa d'habitatges buits en mans de bancs, caixes i empreses constructores i especialment, del FROB, a les quals és difícil donar sortida. Un percentatge d'aquests habitatges podria destinar-se a l'habitatge social i a la posada en marxa d'experiències de Housing First.
- *Impuls de polítiques socials des d'un parc públic de lloguer.* No podem oblidar que el rang d'habitatges en lloguer social és menor a l'1%, i existeix un alt nombre d'habitatges públics buits. Un model Housing First en col·laboració amb les polítiques públiques d'habitatge pot ser una oportunitat d'impulsar habitatges estables, que facilitin la viabilitat i la sostenibilitat dels lloguers.
- *Innovació i creació de sinergies que afavoreixin l'adaptabilitat a les circumstàncies individuals i que milloren el benefici de les persones.* El model Housing First, desvinculant el tractament i/o processos i programes d'inserció del dret a l'habitatge i plantejant-se com a plataforma des de la qual llançar programes personalitzats per a la inclusió social, permet una major millora de l'eficàcia en la intervenció i de la capacitat d'adaptació a les necessitats concretes i específiques de l'individu. De la mateixa manera, incrementen els perfils de potencials usuaris: persones sense llar, persones amb problemes de drogodependència, alcohol o malalties mentals. Amb això, es facilita la generació de noves sinergies i aliances entre entitats que treballen amb diferents col·lectius o àmbits, reduint la dependència de la col·laboració pública i millorant l'atenció integral.
- *Especial enfocament en les persones sense llar.* El model Housing First aspira a aconseguir una societat en la qual no hi hagi "ningú sense llar".

5.2.5 Inconvenients/ debilitats

Segons EAPN Madrid (2013), el model Housing First compta amb els següents inconvenients, reptes i debilitats per a la seva implementació:

- *El sistema està fortament vinculat al model d'escala.* A més, les entitats tenen una gran dependència econòmica de les Administracions Públiques, que en èpoques de retallades socials veuen limitada la seva capacitat per a fomentar i liderar processos d'innovació. Així mateix, la implantació d'un nou model d'intervenció residencial implica la posada en marxa de nous mecanismes que les entitats i els treballadors no coneixen, sent necessari replantejar la forma en què es treballa en l'actual model.
- *Falta de consciència entorn del Dret a l'habitatge.* Existeix una preocupant falta de consciència social entorn de l'habitatge com un dret humà, bàsic i inalienable, necessari per a dotar a la persona d'un espai d'autonomia i seguretat i desvinculat dels necessaris processos d'inserció i acompanyament que pugui precisar per a la seva inclusió social. Les polítiques que promouen l'accés universal a l'habitatge s'enfronten als estereotips i prejudicis de la ciutadania en relació amb l'adjudicació de l'habitatge social agreujant aquesta situació. Així doncs, s'incompleix el deure de les Administracions Públiques de garantir l'accés universal a un habitatge digne i adequat, desenvolupant polítiques que garanteixin aquest accés de manera efectiva, especialment per a aquelles persones amb menys recursos econòmics.
- *Disminució d'habitatge públic.* L'actual carrera darrere de la liquidació d'habitatge públic, que apunta a un progressiu desmantellament de les empreses públiques d'habitatge, dificulta la possibilitat de realitzar projectes basats en l'enfocament de Housing First a través d'una col·laboració públic / privada, destinant habitatges protegits en lloguer que facilitin la seva viabilitat i sostenibilitat. A més, el preu actual de l'habitatge social, malgrat ser més baix que en el mercat privat, tendeix a ser massa alt per als segments d'ingressos més baixos de la població.
- *La qüestió de la integració i la inserció.* El model podria plantejar dubtes en relació amb la seva capacitat integradora. Els beneficiaris del Housing First continuen sent persones que es veuen excloses d'altres recursos i sistemes bàsics. En funció de com s'executi i implementi el model Housing First, pot facilitar l'aparició de guetos.

5.2.6 El projecte Housing First Europe

L'any 2016 el model Housing First va començar a ser un model cada vegada més important a Europa. El Housing First s'ha convertit en l'enfocament principal de les estratègies integrals per al sensellarisme en alguns països europeus; en altres països, encara s'estan desenvolupant proves pilot. Actualment el model Housing First s'està implementant a Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Espanya, Finlàndia, França, Irlanda, Itàlia, Noruega, Països Baixos, Portugal, Regne Unit, Inglaterra i Suècia.

5.2.6.1 Espanya: HÁBITAT Housing First

Segons Pleace, Owen, i Aldanas (2016), HÁBITAT és el primer exemple de servei Housing First desenvolupat a Espanya. Dissenyat i posat en marxa l'any 2014 per RAIS Fundació, HÁBITAT atenia al 2015 a 38 persones a Màlaga, Barcelona i Madrid.

Els requisits per a formar part del programa HÁBITAT són tenir més de 18 anys, trobar-se en situació de sensellarisme, tant en carrer com en albergs d'emergència, amb una llarga trajectòria de sensellarisme (en l'actualitat en el programa Hàbitat 14,1 anys de mitjana a Madrid, 7,8 anys a Barcelona i 5,2 anys a Màlaga) i que presentin un problema de salut mental (35,7%), discapacitat física (32,1%) i/o abús de substàncies (89,3%). La persona més jove que es troba participant en el programa és de 27 anys i la més gran 68 pel que les persones en el Programa Hàbitat presenten una mitjana de 47,6 anys (Pleace, Owen, i Aldanas, 2016).

HÁBITAT l'any 2015, va mostrar resultats positius en els primers sis mesos de funcionament. L'avaluació en l'àmbit econòmic va mostrar que el programa HÁBITAT tenia un cost similar al dels serveis tradicionals, i no obstant això estava generant millors resultats, especialment en retenció i satisfacció amb l'habitatge. Les persones usuàries indicaven que la seva llar els donava un sentit de seguretat que els ajudava a (re)establir relacions amb les seves famílies (Pleace, Owen, i Aldanas, 2016).

5.2.7 El projecte Housing First comparativa: Europa, Estats Units i Canadà.

Housing First Europa	Pathways to housing Estats Units	Housing First Canadà
Housing First com a dret humà fonamental.	Habitatge com a dret humà.	Accés immediat a un habitatge permanent sense preparació prèvia.
	Respecte, calidesa i compassió per a totes les persones usuàries.	
Elecció i control dels serveis per part de les persones usuàries.	Elecció i autodeterminació de les persones usuàries.	Elecció i autodeterminació de la persona.
Compromís actiu sense coerció.		
Orientació centrada a la recuperació.	Serveis centrats en la recuperació de la persona.	Èmfasi en la recuperació.
Planificació centrada en la persona.		Suport personalitzat i centrat en la persona usuària.
Suport flexible durant el temps que sigui necessari.	Compromís per a treballar amb la persona tot el temps que sigui necessari.	
Separació de l'habitatge i el tractament.	Separació entre l'habitatge i el tractament.	
Reducció de danys.	Reducció de danys.	
	Habitatges dispersos en el territori i apartaments independents.	
		Integració comunitària i social.

Font: Elaboració pròpia a partir de Tsemberis, Gulcur i Nakae (2004) i Pleace, Owen, i Aldanas (2016).

6. Anàlisi i interpretació de la informació recollida

A continuació es presentaran els resultats principals obtinguts a partir de les entrevistes realitzades a diferents professionals que treballen en l'àmbit del sensellarisme. Aquesta explicació es realitzarà basant-se en l'anàlisi de 3 categories diferents: intervenció amb persones sense llar, cap a un nou camí: el model Housing First i l'adaptació a una nova realitat: la COVID-19 en la intervenció amb persones sense llar.

6.1. Intervenció amb persones sense llar

En aquest primer punt, s'observaran les causes de l'augment del sensellarisme als diferents territoris de Catalunya (Barcelona, Lleida, Tarragona i Girona), també veurem els recursos disponibles per al col·lectiu en aquests territoris i, per últim, s'analitzarà la intervenció professional a través del model en escala.

L'augment del sensellarisme i les seves causes

Tots els professionals entrevistats estan d'acord en el fet que el sensellarisme ha augmentat en els darrers anys. Tot i que, molts d'ells també coincideixen en el fet que l'augment es dona principalment en el perfil de persones en situació de sense sostre. Dos dels entrevistats ho exposen de la següent manera:

"S'ha vist perfectament que les persones al carrer van augmentant una miqueta, però sobretot el que augmenta són les persones en allotjaments temporals, per tant, vol dir que també són persones sense llar". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

"Disminueix el perfil de persones sense sostre i augmenta el perfil de persones en situació de sense llar". (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

Pel que fa al perfil més crònic de carrer, aquest es troba més estable. Les persones en situació de sense sostre augmenten alhora que es van augmentant els recursos temporals i d'urgència per aquestes, tal com ho expressen els entrevistats:

“Hem doblat recursos i tot i així el nombre de persones que tenim al carrer ja fa uns anys que es mou sobre les 1.000 persones i això és un increment important des de fa 10 anys, que és pràcticament des de que tenim la traçabilitat de les dades. Nosaltres anem obrint recursos però contínuament tenim noves persones en situació de carrer”. (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

“Jo et diria d’entrada que sí, imagino que ha augmentat com a tot arreu. Aquí a Girona hi ha un servei que es diu la sopa, és un alberg de transeünts i està amb una sobreocupació total”. (Fundació SER.GI, 27/05/2020)

Un problema que sí que destaca un d’ells, però que ara per ara ja es comença a resoldre, és el fet que les dades sobre el sensellarisme són molt recents i ho exposa de la manera següent:

"Ha augmentat perquè les dades que tenim diuen que ha augmentat, és a dir, a Tarragona es va crear la xarxa d'atenció integral a les persones sense llar l'any 2017 i en aquell moment es va fer el primer recompte, abans d'això no es tenien dades de les persones que dormien al carrer". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

Per tant, com es pot observar anteriorment, hi ha un augment considerat del sensellarisme arreu dels territoris de Catalunya. Existeixen dues causes principals que ho evidencien. Segons els 6 professionals entrevistats una d’elles seria la política d’habitatge d’aquest país, que no està dirigida a garantir els drets humans més bàsics. Això fa que no hi hagi prou habitatge a preus assequibles en relació amb el poder adquisitiu de la població, ni habitatge social dirigit a persones que puguin tenir especials dificultats per accedir-hi. D’altra banda la situació econòmica, laboral i social de les persones cada vegada es va precaritzant més i esdevé la segona causa principal de l’augment del sensellarisme. Una de les professionals entrevistades afegeix una altra causa:

“Jo crec que són les mancances una mica de la fallada de l’estat de benestar, ens ve molta gent com us comentava de processos migratoris, molta gent que ve buscant noves oportunitats a la ciutat”. (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

Valoració dels recursos disponibles

Exceptuant el professional del territori de Girona, totes les altres professionals coincideixen que existeix un gran ventall de recursos disponibles, sobretot pel que fa a persones sense llar, com ara: albergs, hostals, menjadors socials, dutxes públiques, entre d'altres. Tot i això, tots els professionals consideren que aquests recursos són insuficients. Ho expressen de la manera següent:

"Insuficients. Considero que els recursos són insuficients i moltes vegades cobreixen necessitats bàsiques però no van més enllà pel que fa al treball integral amb la persona". (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

"A nivell públic no hi ha prou serveis per a poder cobrir les necessitats bàsiques de les persones que es troben en aquesta situació. Tot i això, si es complementa amb el suport d'entitats privades, tampoc és suficient, ja que no es pot donar resposta a tothom perquè les places són limitades." (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

Moltes vegades aquests recursos poden ser insuficients per la falta de coordinació entre les institucions públiques i les entitats privades, com ens comenta la següent entrevistada:

"Per les persones sense sostre pròpiament doncs hi ha bastants recursos, el problema és que les entitats entre elles no es coordinen, hi ha una falta de comunicació i els recursos, els ofereixen per duplicat o hi ha algun buit, això aquí a Tarragona". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

Per tant, tal com ens explica l'entrevistada de la Fundació Mambré s'està començant a apostar per un altre tipus de recurs pel que fa a la intervenció amb persones sense llar:

"Com a possibilitats en general cada vegada més s'està treballant de manera més adequada, més centrada en els pisos i no tant en els albergs, que és una forma molt precària i que dignifica menys. Ara existeix la tendència de treballar amb pisos, respectant molt més les necessitats de les persones i garantint la seva permanència al

recurs, l'únic problema és que els pisos són insuficients". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

El model "en escala" en la intervenció amb persones sense llar

En els anteriors apartats s'ha analitzat l'augment del sensellarisme i quins recursos existeixen per aquest col·lectiu. En relació amb aquests dos temes ara explicarem quin paper té la intervenció professional mitjançant el model en escala dins d'aquests serveis.

La majoria dels entrevistats coincideix en el fet que és un model que es podria millorar però que funciona per algunes persones. L'entrevistada de la Fundació Mambré i la de la Càtedra UNESCO d'habitatge afirmen que l'important és que hi hagi mètodes diferents per la intervenció que permetin que cada persona trobi aquell que el benefici més depenen de les seves circumstàncies personals.

L'entrevistada de l'Ajuntament de Lleida afegeix:

"El model en escala està una mica antiquat. Estem molt acostumats a treballar amb aquest model i els recursos estan molt adaptats a ell, tot està pensat per treballar amb aquest model". (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

En canvi, pel que fa al professional de la Fundació SER.GI i la d'Arrels Sant Ignasi, aquests opinen que és un model que en l'actualitat no funciona i que s'hauria de repensar per adaptar-se a les necessitats de les persones que es troben en aquesta situació. L'entrevistada d'Arrels Sant Ignasi hi afirma:

"No. La major part dels casos de les persones amb les quals nosaltres treballem, si et bases amb aquest model, tenen poques possibilitats d'èxit". (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

La majoria dels entrevistats han sabut trobar avantatges i inconvenients referents al model en escala. Els avantatges principals són que els recursos estan adaptats al model i per tant, el professional es troba còmode a l'hora de fer intervenció amb aquest i que hi ha usuaris que

necessiten tenir una guia més estricta per a poder fer millores en la seva situació. Pel que fa als inconvenients els entrevistats afirmen:

“El model actual és més un model de proteccionisme però no empodera a la persona perquè ella decideixi que fer amb la seva vida”. (Càtedra UNESCO d’Habitatge, 28/05/2020)

“Inconvenients són molts, per a mi no funciona en regla general. No es té en compte la persona, el que vol, ni el que necessita”. (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

“L’habitatge és el final on vol arribar la persona, no una cosa que la persona necessita de base i que li permetrà millorar tots els altres àmbits de la seva vida que necessita treballar, és a dir, l’habitatge sempre serà el final de procés, no el principi” (Fundació Mambré, 27/05/2020)

“Considero que és ineficaç perquè no s’adapta a la realitat, són perfils que fan moltes recaigudes, per tant, per arribar dalt de tot, a tenir un habitatge estable, abans han de passar una temporalitat molt gran i depèn del temps hi ha més risc de cronificació”. (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

Per tant, tots els professionals entrevistats afirmen que només un baix percentatge de les persones que s’estan atenent amb aquest model aconsegueix un habitatge estable (d’almenys un any). L’entrevistada de la Fundació Mambré afirma:

“De les persones que nosaltres atenem cap ha pogut aconseguir un habitatge estable i per això les hem d’atendre”. (Fundació Mambré, 27/05/2020)

L’entrevistada de l’Ajuntament de Barcelona afegeix:

“Parlaríem d’un 20% que aconsegueixen habitatges, ingressos i poden viure de manera autònoma, d’un 25% que passen amb altres recursos però dins d’un procés de millora

i sobre un 5% que tornarien al seu lloc d'origen,". (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

Per concloure, els entrevistats consideren que per aconseguir una millora en el model és necessari disposar de més recursos i ser més flexible per tal d'adaptar-se a la situació de les persones usuàries. Tal com afirma l'entrevistada de l'Ajuntament de Lleida:

"Si, necessita un canvi i necessita la implicació de moltes persones. Un canvi per part de tothom, de polítics, pel que fa al pressupost, i dels professionals que ens acostumem a treballar amb aquest tipus de model". (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

6.2. Cap a un nou camí: el model Housing First

En aquest punt s'analitza el naixement del projecte Housing First als diferents territoris de Catalunya (Barcelona, Lleida, Tarragona i Girona), la intervenció dels professionals en el model i els efectes que té en la població participant.

Com sorgeix el projecte Housing First

A tots els territoris es té coneixement del projecte Housing First, a Girona i Tarragona encara no l'han implementat, tot i que és una proposta que s'està valorant.

"El model Housing First a Tarragona encara no existeix, no significa que no s'hagi plantejat però no tenim cap entitat privada important que vulgui impulsar aquest model, és l'administració la que treballa en això i el problema que tenen és que no hi ha habitatge disponible". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

Pel que fa al temps que són coneixedors del model Housing First, aquest varia segons el territori, a Lleida i Girona està entre els 2-3 anys, a Tarragona fa uns 6 anys i a Barcelona fa més de 10 anys.

De les dues ciutats que actualment treballen amb el model Housing First els professionals d'aquestes expressen diferents motius pels quals va sorgir la necessitat de posar en marxa un

projecte amb aquestes característiques. Les entrevistades de Barcelona, en concret la professional de la Fundació Mambré afirma:

“Quan hi ha problemes de salut mental, problemes d'addiccions o les dues coses a l'hora és molt difícil el treball de millora amb el model en escala, mai s'aconsegueix establir l'habitatge. Per aquest motiu es va apostar per fer les proves pilot, fent-ho al revés, és a dir, l'habitatge no ha de ser una condició, és un recurs que nosaltres posem de base i no el perdràs independentment dels avenços que la persona faci”.
(Fundació Mambré, 27/05/2020)

En la mateixa línia l'Ajuntament de Barcelona comenta:

“És un projecte que va adreçat a una població molt fràgil i molt vulnerable que preocupava molt a l'Ajuntament i era gent amb els quals els recursos que tenim implementats no havien funcionat, és gent que els hi costa adaptar-se a recursos de caire col·lectiu, que costa molt el tema d'acceptar normativa de convivència i és gent que té llarga trajectòria de vida al carrer, en moltes ocasions amb una salut deteriorada i gent també que en moltes ocasions tenen problemes afegits de consums problemàtics i problemes greus de salut mental. A més a més, teníem els indicadors d'èxits de la resta de ciutats que ja ho havien provat”. (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

Pel que fa a les entrevistades de Lleida, les professionals afirmen:

"Vist l'èxit que va tenir als Estats Units quan es va iniciar, aquest projecte ha estat un model a seguir perquè la política d'habitatge de caràcter més existencialista no ha donat els fruits necessaris". (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

"Perquè hi havia una necessitat i hi havia una entitat que va apostar per això, va posar els diners. I en el moment que es va crear el conveni entre Sant Joan de Déu i l'Ajuntament de Lleida, cadascun va posar una mica de la seva part”. (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

Així doncs, les Administracions Públiques compten amb els recursos i suport d'entitats privades per poder implementar aquest projecte. Tant les institucions públiques com les entitats privades decideixen apostar per aquest nou model perquè ajuda a una part del col·lectiu de persones sense llar que ja no opten a cap recurs i, a més a més, el model està recolzat per l'èxit que està tenint en altres països. Per tant, l'Administració pública surt afavorida, tal com ens comenta una de les professionals entrevistades:

"Per l'Administració Pública ha suposat un benefici perquè moltes persones que potser no haurien pogut accedir a un recurs normalitzat, ho han pogut fer. I el conjunt de situacions fa que l'administració surti afavorida". (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

Intervenció professional en el model Housing First

Tots els professionals entrevistats consideren que la implementació del Housing First implica un canvi de mentalitat en els professionals. Com bé explica l'entrevistada de l'Ajuntament de Lleida:

"Totalment. És una forma diferent de treballar. Estem acostumats a donar i ha de ser la persona la que et digui jo ara no estic preparat però podem treballar altres aspectes a partir del que la persona necessiti. Hem de començar a treballar des del model centrat en la persona (INCLUDE) i és una mica el que el model Housing First també intenta, que la persona pugui tindre i també pugui decidir sobre el seu propi procés i els seus propis objectius. I tu com a professional la pots acompanyar durant tot el seu procés. En canvi, el model tradicional és estandaritzat per a tothom. Aquest canvi de model al professional li genera haver de diversificar i haver de fer un esforç, formant-se i preparant-se, per això és tot un repte professional". (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

Tot i que els professionals coincideixen en el fet que és un repte per a ells, aquests consideren que val la pena apostar per aquest nou model. Sobre aquest tema la professional de la Fundació Mambré comenta:

"Sobretot aporta dues coses. Una és que l'habitatge no sigui una condició sinó que és la base perquè les coses funcionin, per a la millora de la vida d'aquestes persones. Per tant, que no se'ls hi condicioni a què facin uns passos o no, sinó que tenen la seguretat que l'habitatge hi serà. I després també la manera d'enfocar la intervenció social, és a dir, ja no és el professional que diu cap a on ha d'anar o fa les recomanacions pertinents a la persona, sinó que el professional acompanya en la mesura que la persona va decidint fer canvis. Això sembla una tonteria però és molt important". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

En aquest sentit la professional d'Arrels Sant Ignasi afegeix:

"Aporta un canvi en la vida de les persones. Donant-los estabilitat, autonomia i empoderament. Crec que també aporta un augment de la qualitat de vida, millores en aspectes de salut, recuperació dels vincles familiars, ja que molts els tenen perduts, disminució del sentiment de soledat, disminució de l'ansietat, l'insomni i les possibles agressions que pot tenir una persona que està vivint al carrer". (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

Encara que a Tarragona no s'ha implementat el model, la professional ho troba com a una bona oportunitat de millora i considera que:

"Per Tarragona seria una via més per tal d'adquirir un habitatge digne i adequat que per un cert perfil de persones sense llar aniria molt bé, aquestes persones que potser actualment no se'ls està donant resposta o se'ls hi dona resposta de manera errònia, amb aquest model respondríem i podríem tenir percentatge d'èxit en aquestes persones". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

Com hem pogut veure, els professionals coincideixen en l'ampli ventall d'avantatges que aporta el model Housing First, com ara la possibilitat que tenen les persones d'adquirir un habitatge digne i adequat, sense les exigències del model d'escala, aprofitant l'empoderament i l'adquisició de responsabilitats, per augmentar la seva autoestima. Però també estan d'acord en el fet que la principal problemàtica que aquest comporta és:

"L'inconvenient principal és la possibilitat de captar habitatge, és difícil aconseguir habitatge i és molt més econòmic fer instal·lacions que no siguin pròpiament habitatges sinó que siguin instal·lacions dotacionals per a poder donar servei a bastanta gent, que fer un habitatge per a cada persona, és a dir, la inversió que ha de fer l'administració és molt més gran". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

"El que ens trobem és que l'habitatge a Catalunya no és suficient. El Housing First seria un programa típic per cobrir els recursos d'habitatge amb habitatge protegit, de protecció oficial i habitatge social. Però com no en tenim i s'està fent amb habitatges del mercat privat, s'està pagant molt car l'habitatge". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

Així doncs, tot i els diversos avantatges i l'èxit que ha confirmat tenir el model Housing First, encara queda un gran camí per recórrer pel que fa a l'adquisició d'habitatge públic i la necessitat d'un canvi en la manera d'enfocar la intervenció dels professionals que treballen amb aquest col·lectiu.

Efectes del projecte Housing en la població participant

Com hem pogut veure a l'anterior apartat existeix més demanda del servei que pisos disponibles. Per tant, això afecta en la selecció dels participants, ja que, encara que aquestes persones han de reunir un perfil molt concret segueixen sent més persones de les que el model pot donar resposta. Els entrevistats coincideixen en el fet que dins dels ítems que són necessaris per a entrar al programa, hi ha algun clau que fa que unes persones puguin accedir i d'altres no. Així ens ho afirmen dues de les entrevistades:

"Nosaltres parlaríem més d'un perfil que ja està allunyat de qualsevol recurs, gent que ja ha desgastat tots els recursos, gent que amb el model d'escala no funcionaria perquè trencarien totes les normes". (Ajuntament de Lleida, 26/05/2020)

"Llavors vam obrir el projecte a la ciutat i vam fer una crida a totes les entitats i vam demanar, explicant quin era el perfil perquè és un projecte adreçat al perfil crònic de

persona amb llarga trajectòria al carrer, amb problemes greus de salut mental i amb problemes greus de drogodependències". (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

Queda evidenciat que el model Housing First ha tingut èxit en molts països, ja que els seus avantatges són diversos. Però com ha afectat a la població participant a Catalunya? Les entrevistades ho expressen afirmant:

"Aquestes persones en general estan molt contentes, el percentatge d'èxit és important. I s'està aconseguint que la persona mantingui l'habitatge, el consideri com la seva casa, que compleixin amb les exigències de l'habitatge (complir amb el contracte de lloguer, amb les normes de convivència de l'escala de veïns i acceptant visites setmanals d'educadors)". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

"Aquest canvi de model afecta de forma positiva, en la majoria dels casos aconsegueixen estabilitat, tenen el seu propi habitatge, tenen un equip de professionals els quals realitzen un seguiment i un acompanyament i els hi proporciona suport emocional per no sentir-se sols". (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

Tot i que, com comenta l'entrevistada de la Fundació Mambré també cal destacar que:

"En general es valora bé, però com passa en l'altre model no serveix per a tothom. Hi ha un mínim de persones que no ho han sostingut, que no s'aconsegueix per exemple ajudar-los a desenvolupar les habilitats suficients per a mantenir-se a l'habitatge". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

Per tant, com les nostres entrevistades ens han afirmat, el Model Housing First afavoreix a la majoria de la població participant. Tot i que, com passa amb el model en escala, no és un model que sigui beneficiós per a tothom. Les característiques, les necessitats i els desitjos de cada persona serà el que es tingui en compte per a l'èxit en la intervenció i la tria del model més adequat.

Per aquest motiu, davant les intervencions realitzades pels professionals, els participants tenen respostes molt diverses, mostrant-se majoritàriament satisfets tot i els reptes que han d'afrontar arran de la nova situació. Com comenten dues de les entrevistades:

“Hi ha una mica de tot, però en general la relació amb els usuaris és bona i intentem que sigui el més normalitzada, horitzontal i igualitària possible. I la gent està contenta del recurs que se'ls hi ofereix i de la integritat que se'ls hi dona”. (Fundació Mambré, 27/05/2020)

“Bueno jo crec que la gran majoria de gent està molt contenta, clar estaven més contents al començament, la gent ho vivia com “me ha tocado el piso”, pràcticament com si els hi hagués tocat la loteria, o sigui, hi havia unes expectatives brutals. Llavors al començament hi ha com una fase d'enamorament, un xut d'adrenalina i de motivació que és molt tremendo. Però llavors, el que ens hem trobat, que quan passa un temps, és una mica aterrar de peus a terra, te'n dones compte que un habitatge és molt important però que no ho és tot, que superar situacions complicades demana molt d'esforç, molta perseverança i que necessites molt acompanyament”. (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

6.3. L'adaptació a una nova realitat: la COVID-19 en la intervenció amb persones sense llar

Durant l'elaboració d'aquesta investigació ens hem trobat immersos en una gran crisi sanitària, per tant, hem considerat oportú preguntar que ha suposat aquesta crisi per a les diferents institucions públiques i entitats privades entrevistades i com aquestes han hagut de modificar les seves intervencions per a seguir donant servei a les persones ateses. En aquest sentit els professionals entrevistats destaquen:

“Utilitzant els mecanismes de protecció com ara mascaretes, guants i la distància de seguretat, la nostre missió era no deixar d'oferir els serveis bàsics. Per poder fer això hem hagut de readaptar una mica el centre, amb la capacitat de persones que poden estar i facilitant els mecanismes de protecció. A banda d'oferir els serveis bàsics, també hem intentat ser un punt de referència per a ells, ja que molts d'ells estan sols i amb el

confinament hem intentat fer saber que poden comptar amb nosaltres, tot i que no estem de forma presencial". (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

"Hem tingut molta més intensitat a l'hora de fer contacte i seguiment telefònic. Amb alguns s'hi ha hagut d'anar per urgència, per exemple, perquè tenen algun sinistre. En aquests casos s'ha de mirar de no tocar res de la casa, mantenir les mesures de distància, amb la mascareta, però bàsicament és intensificar els seguiments pels mitjans tecnològics que podem". (Fundació SER.GI, 27/05/2020)

"S'hi ha continuat tenint presència però una mica més reduïda, perquè és necessari per a les persones, i més en un moment de por i de tanta inseguretat, continuar tenint presència per acompanyar en els dubtes, en donar informació i en tranquil·litzar". (Fundació Mambré, 27/05/2020)

"Hi hem estat al damunt, intentat explicar bé que tothom entengués que era molt important poder mantenir el confinament i de fet nosaltres no hem tingut cap cas. Això ens ha facilitat molt la feina, o sigui, hem estat confinats i bueno les complicacions que suposa el confinament de no poder fer una intervenció com la que fèiem habitualment però ho hem pogut trampejar força bé i, jo crec que això, també ens dóna arguments per poder defensar aquest model d'intervenció perquè si les coses es posen complicades, és molt diferent viure en un habitatge individual que haver de compartir espais". (Ajuntament de Barcelona, 26/05/2020)

La COVID-19 deixa exposades a les persones sense llar que dormen als carrers, no tenir un sostre, impedeix qualsevol confinament i se suma la dificultat de no saber si estan infectats pel virus. En aquesta línia ens quedem amb la reflexió que ens fa la següent professional:

"Salut i habitatge van de la mà, les mesures del confinament han sigut; queda't a casa, rentat molt bé les mans, no tinguis contacte amb la gent i totes aquestes coses una persona sense llar no les pot fer, no té casa on anar, no té lloc on rentar-se les mans i les distàncies de seguretat tampoc les poden complir. La meva gran pregunta és que passarà després, és a dir, totes les mesures que ara s'estan prenent arran de la COVID-

19 però que són per parar el xoc, una vegada passi aquesta crisi sanitària que passarà amb tota aquesta gent que ara es troba allotjada, perquè no tenen on anar". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

Així doncs, les persones sense llar s'han convertit en un col·lectiu encara més vulnerable dins de la crisi sanitària perquè molts d'ells tenen malalties cròniques i no poden prendre cap de les principals mesures per a prevenir la infecció: rentar-se les mans amb aigua i sabó i quedar-se a casa en cas de presentar els símptomes de la malaltia. A partir d'ara caldrà veure que passarà amb aquestes persones una vegada es torni a la nova normalitat.

7. Discussió

A continuació, es presenta l'apartat de discussió en el que es tractarà d'analitzar els resultats obtinguts de l'estudi, anteriorment exposats. L'estructura de la discussió s'ha realitzat d'acord amb els objectius marcats, i ressaltant els elements més importants apareguts durant el treball de camp. Aquesta discussió està dividida en els tres apartats de l'anàlisi: intervenció amb persones sense llar, cap a un nou camí: el model Housing First i l'adaptació a una nova realitat: la COVID-19 en la intervenció amb persones sense llar.

7.1. Intervenció amb persones sense llar

L'augment del sensellarisme i les seves causes

El resultat de les entrevistes mostra que el sensellarisme ha augmentat en els darrers anys. Tot i que, l'augment es dona principalment en el perfil de persones en situació de sense sostre. Pel que fa al perfil més crònic de carrer, aquest es troba més estable. Les persones en situació de sense sostre augmenten alhora que es van augmentant els recursos temporals i d'urgència per aquestes.

Tal com afirma Trilla (2014) el sistema d'habitatge a Espanya presenta dificultats greus per a assegurar el dret a l'habitatge digne, fet que s'està traduint en un augment molt significatiu del nombre de persones en risc de pobresa i d'exclusió social.

Per tant, arran de les entrevistes, s'evidencia que hi ha un augment considerat del sensellarisme arreu dels territoris de Catalunya i que es dona majoritàriament per dues causes principals, la política d'habitatge del país i la situació econòmica, laboral i social de les persones, la qual cada vegada es va precaritzant més.

Són nombrosos els estudis citats al marc teòric que afirmen que la situació de crisi econòmica i les polítiques d'habitatges són causes importants del sensellarisme. Tant Bermúdez i Trilla (2013), com Cano i Etxezarreta (2014), afirmaven que hi ha un fort impacte de la situació de crisi econòmica espanyola en el mercat immobiliari. D'aquesta manera el risc de pobresa va íntimament associat al risc de pèrdua de l'habitatge, tal com mostra la realitat dels casos de desnonaments i execucions hipotecàries.

Valoració dels recursos disponibles

Exceptuant el territori de Girona, tots els altres territoris disposen d'un gran ventall de recursos disponibles, sobretot pel que fa a persones sense llar, com ara: albergs, hostals, menjadors socials, dutxes públiques, entre d'altres. Tot i això, s'evidencia que els recursos són insuficients i que moltes vegades aquests recursos poden ser insuficients per la falta de coordinació entre les institucions públiques i les entitats privades. Per tant, s'està començant a apostar per un altre tipus de recurs pel que fa a la intervenció amb persones sense llar.

Segons el Govern d'Espanya (2015), l'estratègia d'un enfocament orientat en l'habitatge planteja una implantació progressiva del mètode Housing First, en paral·lel amb el conjunt plural dels altres recursos: habitatges semitutelats, residències, centres especialitzats, centres d'acolliment i allotjaments de baixa exigència. Aquesta estratègia parteix dels resultats en altres països, que mostren millores qualitatives en l'acceptació per a residir en un habitatge per part de les persones sense llar, reducció de l'ús general de serveis públics, millora de la qualitat de vida i redueix costos.

El model “en escala” en la intervenció amb persones sense llar

Amb les entrevistes hem pogut evidenciar que el model “en escala” és un model que es podria millorar però que funciona per algunes persones. Tot i això, és important que hi hagi mètodes

diferents per la intervenció que permetin que cada persona trobi aquell que el beneficiï més depenen de les seves circumstàncies personals.

Segons Pleace, Owen, i Aldanas (2016), a Europa els serveis per al sensellarisme estan dissenyats d'acord amb un enfocament d'escala, que entenen l'habitatge com la fi última més que com el primer pas per a acabar amb el sensellarisme. Aquest model té els objectius de formar a les persones per a viure en les seves pròpies cases després d'haver estat en situació de carrer, garantir que les persones rebin tractament i medicació per qualsevol problema de salut mental actiu i assegurar que les persones no desenvolupin comportaments que puguin posar en risc la seva salut, benestar i estabilitat en l'habitatge.

Hem pogut comprovar que el model en escala compta amb diversos avantatges aquests són que els recursos estan adaptats al model i per tant, el professional es troba còmode a l'hora de fer intervenció amb aquest i que hi ha usuaris que necessiten tenir una guia més estricta per a poder fer millores en la seva situació.

En canvi, pel que fa als inconvenients és un model que en l'actualitat no funciona i que s'hauria de repensar per adaptar-se a les necessitats de les persones que es troben en aquesta situació. Per tant, per aconseguir una millora en el model és necessari disposar de més recursos i ser més flexible per tal d'adaptar-se a la situació de les persones usuàries.

Segons Uribe (2014), la solució per millorar el model actual "en escala", implica integrar el model Housing First en el si del model actual. Destaca que hi ha tres circumstàncies en el model en escala, que malgrat la bona qualitat dels serveis i del sistema d'atenció, ens porten a preguntar-nos si no és millorable:

- L'eficiència a l'hora d'aconseguir sortides efectives i definitives de la situació de sense llar.
- L'efecte «porta giratòria», que consisteix en el fet que la persona torna a passar per alguna mena de recurs o seguiment que ja hauria d'haver «superat» o «deixat enrere» o, fins i tot, una vegada recorregudes totes les etapes del model d'escala, la persona ha de tornar a començar per la base.

- La inoperància del sistema en perfils cronificats que, per diversos factors i després d'haver intentat integrar-los en el sistema «d'escala de transició», han fracassat i queden al marge.

7.2. Cap a un nou camí: el model Housing First

Com sorgeix el projecte Housing First

A tots els territoris es té coneixement del projecte Housing First, a Girona i Tarragona encara no l'han implementat, tot i que és una proposta que s'està valorant. De les dues ciutats que actualment treballen amb el model Housing First s'ha pogut observar que hi ha diferents motius pels quals va sorgir la necessitat de posar en marxa un projecte amb aquestes característiques.

“El programa Housing First té un punt de partida molt senzill, l'únic que cal són diners per als lloguers i per al personal, no cal cap gran infraestructura”, explica Sam Tsemberis. Recalca que és important començar amb proves pilots de petits grups de 15 o 20 persones per demostrar als governs que funciona i s'obtenen resultats i puguin finançar el model. “Hi ha tres maneres de convèncer els governs: amb dades i resultats, amb històries personals i amb accions de pressió”, explica Tsemberis. En aquest sentit Tim Aubry assegura que sobretot “cal combinar-ho amb històries personals, els polítics han de conèixer de primera mà aquestes històries, han de visitar la gent a les seves cases: això és més que poderós, val més que moltes dades.” (Arrels Fundació, 2016)

Així doncs, les Administracions Públiques han de comptar i compten amb els recursos i suport d'entitats privades per poder implementar aquest projecte. Tant les institucions públiques com les entitats privades decideixen apostar per aquest nou model perquè ajuda a una part del col·lectiu de persones sense llar que ja no opten a cap recurs i, a més a més, el model està recolzat per l'èxit que està tenint en altres països.

Alguns dels estudis citats al marc teòric com ara Pleace, Owen i Aldanas (2016) i EAPN Madrid (2013), afirmen que el Housing First és segurament la innovació més important dels últims 30 anys en el disseny de serveis per a persones sense llar. Alguns Estats europeus ja han

incorporat la perspectiva del Housing First en les seves polítiques socials amb èxit, aquest podria ser una alternativa interessant enfront del model tradicional al nostre país.

Intervenció professional en el model Housing First

Els resultats de les entrevistes mostren que la implementació del Housing First implica un canvi de mentalitat en els professionals. Tot i que, és un repte per a ells, aquests consideren que val la pena apostar per aquest nou model.

El model Housing First suposa un canvi radical en la forma de treballar dels equips de professionals, ja que té sempre en compte l'opinió i les decisions de la persona. “Per tal d’acceptar allò que diu la persona i anar-hi de la mà cal sacrificar molta ansietat professional, s’ha de donar suport i confiar en elles”, assegura Tsemberis. (Arrels Fundació, 2016)

Aquest model també aporta un ampli ventall d’avantatges com ara la possibilitat que tenen les persones d’adquirir un habitatge digne i adequat, sense les exigències del model d’escala, aprofitant l’empoderament i l’adquisició de responsabilitats, per augmentar la seva autoestima. Però aquest també comporta dues problemàtiques principals, la dificultat d’adquisició d’habitatge públic i la necessitat d’un canvi en la manera d’enfocar la intervenció dels professionals que treballen amb aquest col·lectiu.

Així doncs, el Housing First podria ser una alternativa interessant enfront del model tradicional al nostre país; els reptes estan sobretot en un canvi de punt de vista del problema i que requereix suport per part dels poders públics pel que fa a l’habitatge (EAPN Madrid, 2013).

Efectes del projecte Housing en la població participant

Existeix més demanda del servei que pisos disponibles. Per tant, això afecta en la selecció dels participants, ja que, encara que aquestes persones han de reunir un perfil molt concret segueixen sent més persones de les que el model pot donar resposta.

Pel que fa a per a millorar l'accés a l'habitatge social, segons la Comissió Europea (2013), els Estats membres poden triar entre moltes altres alternatives a fi de garantir opcions

d'habitatge assequible per a les persones sense llar, que s'adaptin millor a les necessitats locals, circumstàncies i opcions pressupostàries. Podrien construir-se nous habitatges assequibles amb el cofinançament del Fons Europeu de Desenvolupament Regional, que està disponible per a intervencions integrades d'habitatge. Una manera innovadora és mobilitzar el parc privat d'habitatge per a fins socials, que funciona mitjançant acords amb els propietaris particulars perquè baixin el preu del lloguer a canvi de beneficis fiscals.

Per tant, com les nostres entrevistades ens han afirmat, el Model Housing First afavoreix a la majoria de la població participant. Tot i que, com passa amb el model en escala, no és un model que sigui beneficiós per a tothom. Les característiques, les necessitats i els desitjos de cada persona serà el que es tingui en compte per a l'èxit en la intervenció i la tria del model més adequat.

Tradicionalment s'ha intervingut en la problemàtica del sensellarisme a través del Model Continuum of Care (model "en escala"), però aquest s'ha mostrat eficient només amb un perfil determinat de la població en situació de sense llar. Per aquest motiu, s'ha anat desenvolupant el Model Housing First el qual s'ha demostrat més eficient en la intervenció amb població més cronificada en la situació de sense llar (Argemi, 2017).

Així doncs, davant les intervencions realitzades pels professionals, els participants tenen respostes molt diverses, mostrant-se majoritàriament satisfets tot i els reptes que han d'afrontar arran de la nova situació.

7.3. L'adaptació a una nova realitat: la COVID-19 en la intervenció amb persones sense llar

Segons Feantsa (2020), les persones sense llar són un grup especialment vulnerable en el context de la pandèmia de la COVID-19. Dormir al carrer o romandre en allotjaments temporals o d'emergència (albergs, refugis nocturns, etc.) els posa en elevat risc de transmissió i dificulta el seu accés als espais d'higiene i aïllament. Les persones sense llar són una població d'alt risc mèdicament parlant, a més està molt afectada per problemes de salut i discapacitat. La prevalença de malalties respiratòries entre la població de persones sense llar en les nostres comunitats és alta. Si contreuen la COVID-19, tenen més probabilitats

d'emmalaltir-se greument i morir. A més, les persones sense llar enfronten múltiples barreres per a accedir a l'atenció mèdica i a la informació sobre salut pública. La transmissió d'aquesta població d'alt risc també és difícil de contenir, la qual cosa significa que protegir a les persones sense llar és un element important per a controlar la crisi de salut pública en general. Moltes de les mesures dirigides a la població en general (augment de la higiene, quedar-se a casa, distanciament social estricte) no són una perspectiva realista per a les persones que viuen al carrer. Si aquesta bretxa no s'aborda amb urgència, aquests i altres membres vulnerables de les nostres societats quedaran exclosos de les respostes a la pandèmia des de les polítiques públiques.

A mesura que la pandèmia augmenta, els serveis per a persones sense llar i les autoritats públiques lluiten per protegir la salut i el benestar de les persones que viuen al carrer. La situació es desenvolupa ràpidament i les circumstàncies sobre el terreny canvien diàriament. Es requereixen mesures urgents per a protegir a les persones sense llar. Estan sorgint diverses prioritats clau per als governs, les agències de salut pública i els proveïdors de serveis, que inclouen: abast i proves específiques i proactives, assegurar l'accés a la higiene i al menjar, oferir accés a un allotjament segur, mantenir a les persones allotjades, evitar l'estigmatització i promoure la solidaritat, oferir accés a assessorament i suport, protecció de la força laboral del sector de persones sense llar i protegir a les persones sense llar de les mesures punitives d'execució (FEANTSA, 2020).

Arran de les entrevistes s'analitza que la COVID-19 deixa exposades a les persones sense llar que dormen als carrers, no tenir un sostre, impedeix qualsevol confinament i se suma la dificultat de no saber si estan infectats pel virus. Així doncs, les persones sense llar s'han convertit en un col·lectiu encara més vulnerable en la crisi sanitària perquè molts d'ells tenen malalties cròniques i no poden prendre cap de les principals mesures per a prevenir la infecció: rentar-se les mans amb aigua i sabó i quedar-se a casa en cas de presentar els símptomes de la malaltia.

Segons FACIAM (2020), quan arribi el final de la crisi, la gran preocupació estarà centrada en la desescalada i tornada a la "normalitat". La sortida dels centres de confinament de les persones sense llar haurà de realitzar-se de manera coordinada amb un decalatge progressiu

de sortides de centres i seguint rigorosament normatives sanitàries. Caldrà sortir del confinament de manera gradual. Haurem d'anar donant entrades noves, normalitzant la vida, les activitats, els acompanyaments, etc.

Però sobretot, volem que aquesta pandèmia deixi almenys una cosa bona, un canvi de prioritats, un canvi de mirada, una parada en la carrera cap als beneficis econòmics, una decisió ferma de cuidar el planeta, una aposta perquè tots els que formem aquesta societat tinguem dret a una vida digna, al repartiment de la riquesa, a una renda, un sistema sanitari fort, un sistema educatiu que ens posi a tots en la mateixa línia de sortida, a tenir un espai digne per a viure, que no tenir una ocupació no t'impedeixi ser part de la societat (FACIAM, 2020).

8. Conclusions i consideracions finals

No tenir una llar podria ser una de les coses més traumàtiques que li pugui passar a una persona. L'habitatge és un dret recollit en importants documents jurídics, i aquest dret no ha d'estar condicionat a l'estil de vida de la persona, l'abstinència a les drogues, o altres circumstàncies, sinó que és un dret universal. Tot i això, els professionals entrevistats perceben que el sensellarisme ha augmentat els últims anys a Catalunya.

Com hem pogut evidenciar amb les entrevistes, el model en escala tracta un dret humà com si fos un premi, insistint a donar suport a les persones alhora que es troben en situacions residencials inestables i precàries, sense que s'hagi de tenir una situació estrictament de carrer. Aquest model permet satisfer les necessitats més bàsiques de les persones sense llar, com ara les de sostre i alimentació. Possibilita la detecció de les necessitats dels usuaris i dona suport al seu procés d'inclusió social, i control sobre les seves conductes destructives.

No obstant això, els allotjaments temporals poden dificultar la preparació de l'individu per a alternatives més autònomes, aquests tipus d'allotjaments són solucions a curt termini, sovint amb normes estrictes, que dificulten la intimitat i privacitat, la qual cosa els converteix en alternatives d'allotjament incòmodes i poden arribar a tenir efectes negatius per a les persones.

La percepció que tenen els professionals vinculats al sensellarisme a Catalunya, mostra que el model actual és parcialment eficaç respecte a la inclusió social dels usuaris. Segons els professionals entrevistats, es poden desenvolupar models alternatius que es complementin amb el model en escala. De tots ells destaquen el model Housing First.

Aquest model, encara que hi continua havent un seguiment per part dels professionals, ofereix un accés autònom a l'habitatge. L'ajuda proporcionada pels professionals és determinant per l'èxit en la inclusió de les persones participants en el projecte. Als usuaris el fet de poder disposar d'un habitatge els hi proporciona una gran satisfacció i un major nivell de benestar.

Queden evidenciats pels professionals, els múltiples beneficis que, enfront de les alternatives tradicionals, suposa el programa del Housing First. Tot i això, és necessari reflexionar també sobre els seus límits. La bibliografia consultada al marc teòric ens permet fer referència a una sèrie de limitacions.

Pleace, Owen i Aldanas (2016) recullen diverses respostes que assenyalen alguns límits i riscos de l'aplicació de l'enfocament Housing First a Europa, i els problemes que poden sorgir en extrapolar un model que s'ha desenvolupat principalment als EUA en un context de polítiques socials i serveis públics molt diferents dels europeus.

Així doncs, tenint en compte les quatre hipòtesis plantejades inicialment i arran dels resultats obtinguts se'n poden corroborar tres, les quals són:

- L'habitatge és un mitjà imprescindible per a desenvolupar el projecte de vida de cada persona, la seva pèrdua implica molt més que un fet material.

Tal com hem pogut observar el risc de pobresa i exclusió social va estretament relacionat amb la pèrdua de l'habitatge. També s'evidencia amb l'opinió d'una professional entrevistada:

“L'habitatge li permetrà millorar tots els altres àmbits de la seva vida que necessita treballar” (Fundació Mambré, 27/05/2020)

- Les mesures institucionals actuals per afrontar la pèrdua de l'habitatge són insuficients.

Tal com hem vist amb l'anàlisi de les entrevistes, exceptuant el territori de Girona, tots els altres territoris disposen d'un gran ventall de recursos disponibles, sobretot pel que fa a persones sense llar. Tot i això, s'evidencia que els recursos són insuficients:

"A nivell públic no hi ha prou serveis per a poder cobrir les necessitats bàsiques de les persones que es troben en aquesta situació. Tot i això, si es complementa amb el suport d'entitats privades, tampoc és suficient, ja que no es pot donar resposta a tothom perquè les places són limitades." (Arrels Sant Ignasi, 04/06/2020)

- Els professionals que treballen amb el model Housing First disposen d'eines per donar una resposta adequada.

La literatura consultada evidencia que la solució per millorar el model actual "en escala", implica integrar el model Housing First en el si del model actual (Uribe, 2014). També ho hem pogut evidenciar amb les opinions dels professionals entrevistats:

"El model Housing First és una altra via. Per tant, les vies que tenim actualment serveixen per a un altre tipus de col·lectiu. No tot serveix per tothom i falta un gran ventall d'opcions. No és qüestió d'eliminar el que tenim sinó de sumar, de sumar més recursos". (Càtedra UNESCO d'Habitatge, 28/05/2020)

Pel que fa a la hipòtesis restant, la qual fa referència al fet que les polítiques en matèria d'habitatge a Catalunya ajuden a fer que el model Housing First tingui èxit en la seva implementació, s'ha de refutar. Tot i que, l'habitatge és un dret fonamental i les polítiques estan adreçades a complir aquest fi, el que s'ha pogut evidenciar amb les entrevistes als professionals és que la realitat no és així, ja que l'inconvenient principal del Model Housing First és la possibilitat de captar habitatge, és difícil aconseguir habitatge, la inversió que ha de fer l'Administració per a facilitar un habitatge a cada persona és molt més gran. Per tant, l'habitatge a Catalunya no és suficient.

Un cop finalitzades les conclusions, cal fer esment en les propostes de millora, per tal de poder arribar a aconseguir millors resultats en la intervenció amb persones sense llar.

Complementar el model en escala amb el Model Housing First.

Per tal d'arribar a aquest fi proposem fer difusió i coneixement del model arreu de Catalunya, sobretot en les ciutats de Girona i Tarragona, ja que són les úniques que encara no tenen el Model Housing First implementat. I, donar importància als nous models d'abordatge del sensellarisme i repensar els que poden haver quedat antiquats però segueixen tenint un paper molt important en la intervenció en persones sense llar. Per tant, s'haurà de buscar la manera d'integrar els dos models per tal d'evitar la rotació de les persones, garantir l'habitatge permanent i donar suport de manera adequada.

Avançar en el compliment dels drets humans i, sobretot, en el dret a l'habitatge.

Cal prestar atenció a les oportunitats que l'entorn social i polític pugui posar a l'abast. Per exemple, la crisi econòmica en la qual ens trobem des de l'any 2008 està afectant el mercat immobiliari, deixant una xarxa d'habitatges buits. Un percentatge d'aquests habitatges es podria destinar a habitatge social, per tal de contribuir a garantir el dret a l'habitatge i el compliment de les obligacions assumides per Espanya en matèria de Drets Humans.

Incrementar la capacitat de resposta i de recursos.

La formació especialitzada dels professionals és clau per poder millorar l'atenció al col·lectiu de persones sense llar. A més, cal comptar amb la cooperació entre la resta dels sistemes (sanitari, d'habitatge, judicial, etc.) i els serveis socials, ja que ens assegurarà una intervenció més integral.

Finalment, ens agradaria pensar que aquest treball pugui servir per a conèixer amb més profunditat la importància que té l'habitatge per a totes les persones i descobrir que la llar és un lloc important on desenvolupem el nostre projecte de vida. També considerem molt important conèixer totes les accions que el Treballador Social pot orientar cap al canvi, per assegurar la qualitat en l'atenció i intervenció que oferim com a professionals.

9. Referències bibliogràfiques

Arends, L. (2012). Vivienda Social en Cataluña y Barcelona. *Universitat Politècnica de Catalunya*.

Argemi, B. (2017). Housing First: La seva aplicació a Catalunya. *Revista de ciències socials i aplicades: Pedagogia i Treball Social*, 6 (1), 23-43.

Arrels Fundació. (2014). *Primero la casa: ¿qué es y qué no es el Housing First?*. Recuperat el 04 de març de 2020 de <https://www.arrelsfundacio.org/es/primero-la-casa-que-es-y-que-no-es-el-housing-first/>

Arrels Fundació. (2016). *5 propostes (i alguns dubtes) sobre el model Housing First a Catalunya*. Recuperat el 11 de juny de 2020 de <https://www.arrelsfundacio.org/5-propostes-i-alguns-dubtes-sobre-el-model-housing-first-a-catalunya/>

Batlle, R. (2011). ¿De qué hablamos cuando hablamos de aprendizaje-servicio?. *Revista crítica*, (972), 49-56.

Bérmudez, T. i Trilla, C. (2013). Un parc d'habitatges de lloguer social. Una assignatura pendent a Catalunya. *Dossiers del Tercer Sector*, (23).

Cabrera, P. (2008). La acción social con personas sin hogar en la España del siglo XXI. Avances y retos en la última década. En Laparra, M. i Pérez, B. *Exclusión social en España: Un espacio diverso y disperso en intensa transformación* (173-219). Madrid, España: Fundación Foessa.

Cano, G. i Etxezarreta, A. (2014). La crisis de los desahucios en España: Respuestas institucionales y ciudadanas. *Revista de Economía Crítica*, (2), 44-57.

Comissió Europea. (2013). *Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Towards Social Investment for Growth and Cohesion – including implementing the European*

Social Fund 2014-2020. Recuperat el 11 de juny de 2020 de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52013DC0083>

Constitución Española. (1978). N° 311. *Boletín Oficial del Estado*, 29 de diciembre de 1978. Recuperat el 28 de març de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>

Díaz, L., Torruco, U., Martínez, M., i Varela, M. (2013). La entrevista, recurso flexible y dinámico. *Investigación en Educación Médica*, 2 (7), 162-167.

EAPN Madrid. (2013). *El modelo Housing First, una oportunidad para la erradicación del sinhogarismo en la comunidad de Madrid*. Madrid: Espanya.

FACIAM. (2020). *Crisis Covid19 Con Las Personas Sin Hogar – Entre Hoy Y Mañana*. Recuperat el 11 de juny de 2020 de: <https://faciam.org/2020/04/22/en-la-crisis-covid19-con-las-personas-sin-hogar-entre-el-hoy-y-el-manana/>

FEANTSA. (2013). *On the Way Home? FEANTSA Monitoring report on Homelessness and Homeless Policies in Europe*. Brussels: European Federation of National Organisations working with the Homeless, AISBL.

FEANTSA. (2020). *COVID-19: “Quédate en casa”. No es una opción para personas sin hogar*. Recuperat el 11 de juny de 2020 de: <https://www.sjdserveissocials-bcn.org/files/declaracionfeantsa-quedateencasa.pdf>

Fernández, S. i Díaz, S. (2002). Investigación cuantitativa y cualitativa. *Cuadernos de Atención Primaria*, 9 (2), 76-78.

Gaetz, S., Scott, F., i Gulliver, T. (2013). *Housing First in Canada: Supporting Communities to End Homelessness*. Canada: The Homeless Hub. Recuperat el 28 de març de 2020 de <https://www.homelesshub.ca/sites/default/files/HousingFirstInCanada.pdf>

Gobierno de España (2015). *Estrategia nacional integral para personas sin hogar 2015-2020*. Recuperat el 10 de juny de 2020 de

<https://www.mscbs.gob.es/ssi/familiasInfancia/inclusionSocial/docs/ENIPSH.pdf>

Homeless Entrepreneur. (2018). *¿Qué es el sinhogarismo?*. Recuperat el 21 de març de 2020 de <https://www.homelessentrepreneur.org/es/blog/2018/6/29/qu-es-el-sinhogarismo>

Mercedes, M. (2014). Aportaciones al problema del sinhogarismo en Castilla y León: Modelo Housing First. *Universidad de Valladolid*.

Naciones Unidas. (2010). El derecho a una vivienda adecuada. *Folleto informativo*, (21).

Pleace, N., Owen, R., i Aldanas, M. (2016). *Guía Housing First Europa*. Recuperat el 21 de març de 2020 de

<https://housingfirsteurope.eu/assets/files/2016/11/Gui%CC%81a-Housing-First-Europa.pdf>

Sales, A. (2014). Crisi, empobriment i persones sense llar. *Dossier Catalunya Social Propostes des del Tercer Sector*, (34), 3-31.

Trilla, C. (2014). Desigualdad y vivienda. *ACE: Arquitectura, Ciudad y Entorno*, 9 (26), 95-126.

Tsemberis, S., Gulcur, L., i Nakae, M. (2004). *Housing First, Consumer Choice, and Harm Reduction for Homeless Individuals With a Dual Diagnosis*. *American Journal of Public Health*, 94(4), 651–656.

Uribe, J. (2014). *De la calle al hogar: Housing First como modelo de intervención y su aplicación en Barcelona*. Recuperat el 10 de juny de 2020 de <https://www.sjdserveissocials-bcn.org/files/delacallealhogar.pdf>

Waegemakers-Schiff, J. (2014) Comparison of four *Housing First* programs. *University of Calgary*. Recuperat el 28 de març de 2020 de <http://www.houselink.on.ca/wp-content/uploads/2011/01/Comparison-of-Four-Housing-First-Programs-Final-Aug-1-v2.pdf>

Waegemakers-Schiff, J., i Rook, J. (2012). *Housing First* - Where is the Evidence? Toronto: *The Homeless Hub*. Recuperat el 28 de març de 2020 de https://www.homelesshub.ca/sites/default/files/HousingFirstReport_final.pdf

10. Annexos:

ANNEX 1. TAULA CLASSIFICACIÓ ETHOS

Situació	Categoria conceptual	Categoria operativa	Tipus d'allotjament
Sense llar	Sense sostre	1. Persones vivint al ras.	1.1.Espai públic o exterior.
		2. Persones que passen la nit en albergs per a persones sense llar.	2.1.Refugi nocturn.
	Sense habitatge	3. Persones que viuen en equipaments per a persones sense llar.	3.1.Llars i albergs per a persones sense llar. 3.2.Centres d'estada limitada. 3.3.Allotjaments amb suport per moments de transició.
		4. Persones que viuen en refugis per a dones.	4.1. Refugis per a dones.
		5. Persones que viuen en equipaments residencials per a immigrants.	5.1.Centres de recepció o d'allotjament temporal. 5.2.Allotjaments per a treballadors immigrants.
		6. Persones en procés de sortida d'institucions.	6.1. Centres penitenciaris. 6.2.Institucions de tractament mèdic. 6.3. Cases d'acollida per a infants i joves.
		7. Persones que reben suport de llarga durada (per haver estat sense llar).	7.1.Residències per a persones grans que han passat per situació de sense llar. 7.2.Centres residencials amb suport per a persones que han passat per situació de sense llar.
	Habitatge insegur	8. Persones que viuen en un allotjament insegur.	8.1.Amb amic o familiars. 8.2.Relloguer. 8.3.Ocupació il·legal d'immobles.
			9.1.En procés de desallotjament per

Exclusió de l'habitatge		9. Persones que viuen sota amenaça de desnonament.	impagament del lloguer. 9.2.En procés d'execució hipotecària.
		10. Persones que viuen sota amenaça de violència.	10.1.Llars amb antecedents de violència domèstica o amb denúncies interposades a la policia.
	Habitatge inadequat	11. Persones que viuen en estructures "no convencionals" i temporals.	11.1."Mobile homes", caravanes. 11.2. Edificació "no convencional". 11.3. Estructures temporals.
		12. Persones que viuen en habitatges insalubres.	12.1.Habitatges no adequats per a la vida quotidiana.
		13. Persones que viuen en situació de garberament.	13.1.Habitatges ocupats fins a condicions de garbament.

Font: Sales, A. (2014). Crisi, empobriment i persones sense llar. Dossier Catalunya Social Propostes des del Tercer Sector, (34), 3-31.

ANNEX 2: GUIÓ ENTREVISTA

Dades personals:

- Nom:
- Categoria professional:
- Titulació:
- Anys dedicats a l'àmbit professional:
- Lloc i província de treball:
- Data de l'entrevista:

Preguntes generals sobre la intervenció amb persones sense llar:

1. Quant temps porta treballant (o ha treballat) amb persones sense llar?
2. Considera que, en la seva zona de treball (província), el sensellarisme ha augmentat en els últims anys? Quins són els motius?
3. Com valora els recursos disponibles per a atendre les persones sense llar?
  - 3.1. Com consideres que ha de ser la gestió per a millorar els recursos que atenen persones sense llar?
4. De les persones usuàries amb els quals vostè ha treballat, quin percentatge estima que ha aconseguit un habitatge estable (d'almenys un any)?
5. Considera vostè que el model actual/ tradicional ("en escala") respon a les necessitats de les persones sense llar a les quals atén?
  - 5.1. Com valora l'èxit quant a la inclusió social amb el model actual?
  - 5.2. Quins avantatges té el model actual/tradicional (en escala).
  - 5.3. Quins inconvenients té el model actual/tradicional (en escala).
  - 5.4. Considera que el model actual necessita un canvi o una millora? Quins?

Preguntes sobre com sorgeix el programa Housing First als diferents territoris de Catalunya

(Barcelona, Lleida, Tarragona i Girona):

1. En la vostra institució/entitat treballeu amb el model Housing First?
  - 1.1. Abans de començar a treballar sobre aquest model, en la vostra institució/entitat, comptàveu ja amb algun projecte amb fonaments iguals o semblances amb aquest model?

2. Per què creu que s'ha posat en marxa un projecte d'aquestes característiques a (la seva ciutat)?
  - 2.1. Per quins motius creu que sorgeix la necessitat d'implementar el model Housing First a la seva ciutat?
3. Quin paper han jugat les institucions públiques en aquest tipus de projecte?
  - 3.1. Quins motius creu que han fet que l'administració aposti pel model Housing First?
  - 3.2. Quina repercussió ha tingut la implementació del Housing First per l'Administració Pública?

*Els subapartats 3.1 i 3.2 només es preguntaran a aquells professionals que treballin per a l'administració pública.

Preguntes en relació amb el model Housing First:

1. Quant temps fa que té coneixement sobre el model Housing First?
2. Les persones-objectiu han de reunir un perfil molt concret, en tant que no totes poden ser candidates. Podria concretar (dins dels ítems que són necessaris per a entrar al programa) que fa que unes persones accedeixin i d'altres no?
3. Aquest canvi de model, com afecta les persones que estan participant en el programa?
  - 3.1. Considereu que el projecte afavoreix l'equilibri de la salut física, emocional i econòmica? Per què?
4. El model Housing First, creus que també implica un canvi de mentalitat en els professionals?
  - 4.1. Quin és el canvi més important que creus que implica als professionals a l'hora de realitzar les intervencions socials?
5. Que aporta el Model Housing First de nou?
6. Quins avantatges trobes que té que el programa Housing First es desenvolupi a la teva ciutat?
7. Quins inconvenients trobes que té que el programa Housing First es desenvolupi en la teva ciutat?

Preguntes sobre la intervenció professional:

1. Com et sents com a professional a l'hora de desenvolupar la teva feina?
  - 1.1. Creu que li influeixen factors externs o interns a l'hora de realitzar la intervenció amb aquest col·lectiu?
2. Quina postura has adoptat com a professional davant la crisi de la COVID-19?
3. Quines són les respostes que obteniu dels usuaris davant les intervencions socials que realitzeu?
  - 3.1. I davant les intervencions realitzades en aquesta situació excepcional?